

Na Cmolaskiem placu chłopów rozdawali
Za późnom se przyszła, starego my daly
Za późnom se przyszła, starego my daly

Posła jo se posła, za starego łośła,
Stary będzie robiół,
Jo se bede rosła,
Stary bedzie robiół, jo se bede rosła

Starego my daly, jo go kochać muse,
Jezus sie, zlytujcie, wydrzyj z niego duse,
Jezus się zlytujcie, wydrzyj z niego duse.

Jak się nie zlytujesz, to jo sama muse
Wepchom pod pierzyne, i dziada uduse.
Wepchom pod piezynę i dziada uduse⁶.

Przychodzi Anka, wiejsko bojcora⁷.

Anka: Eee tam, babo dusić bedzies, jesce się na ciebie niebo zgniwo.
Cza było brać bogatego to by co przynajmniej było z niego.
A teroz co Ci babo zostaje
To śpiwać i robić baje
A będzie ło cym, oj bedzie
Jaśka łojciec doł na zapowiedzie.

Macha ręką i odchodzi, pojawia się reszta występujących, kłaniają się publiczności

Część II. Lasowiackie zmówiny⁸

Cele:

- Poznanie elementów charakterystycznych lasowiackiego dziedzictwa kulturowego.
- Utrwalenie elementów gwary lasowiackiej.
- Uczestniczenie w kulturze poprzednich pokoleń przez inscenizację.

Jasiiek:

_____
Jo żem Jasiiek, kawalyr łostrowski,

⁶ Piosenki śpiewane na weselach w Cmolasie, KGW Cmolas.

⁷ Kobieta lubująca się w tworzeniu plotek.

⁸ Czyli zaręczyny. Test powstał na potrzeby konferencji tematycznej organizowanej przez Podkarpackie Centrum Edukacji Nauczycieli pt. *Lasowiacy inspirują*, która odbyła się 5 października 2023 roku w Miejskim Domu Kultury w Kolbuszowej. Konsultacja historyczna: Maria Rzesutek, KGW Cmolas, Maria Kraczkowska, działaczka społeczna z Ostrów Baranowskich, konsultacja językowa: Anna Chmielowiec, polonistka.

Co se szukom panny
Byle łona była tylko z moji wioski

Kasia fajno dziewczucha,
Ale łojciec na piniondz chytry,
Trza jechać do Hameryki⁹;
I przywiźć szybko piniondza!
Bo kogo innego wybiro...

Jasiek schodzi ze sceny, wchodzą matka (Maryna), ojciec (Jontek) i córka (Kaśka). Matka wygania Kaśkę¹⁰.

Maryna: Kaśka, uogarnij sie troche. Bedo dzisiaj do nas przychodzić łod Rzesutków¹¹. Stach suko baby, a godajo, ze sobie ciebie upatrzył.

Kaśka: Loboga, mamolo! Jo nie chce za gdwoca! Czego chcecie mie dać za nigo? Jasiek jest mój, godoł, ze przyjdzie do wos prosić o mnie ino troche pieniędzy chcioł zarobić. Po co mi Rzesutek?

Jontek: Ale gospodynio łod razu bedzies! Nie bedzies sie dorabiała jak jako bidota! Panio se bedzies! Rzesutek majątku mo w bród.

Kaśka: Tato, bodaj jo sie nie rodziła! Paproci sukałam z Jaśkiem!

Dziewczyny (wychodzą na środek): Żebym jo wiedziła
Że wyjdę za pana
To bym nie chodziła
Z grabiamy do siana
Z grabiamy do siana
Z widłamy do gnoju
Tylko bym siedziła
Z panockiem w pokoju.

Dzieuchy (śpiewają): Nikt do mnie nie chodzi
Ani nie nocuje
Tylko ten mój najmilejsy
Co ze mną tańcuje
Tylko ten mój najmilejsy
Co ze mną tańcuje

⁹ Mieszkańcy Ostrów Tuszowskich okresu Galicji wyjeżdżali bardzo licznie do Stanów Zjednoczonych „za chlebem”.

¹⁰ Fragment adaptowany na podstawie scenariusza J. Dragan w: *Górnicy. Dla tradycji swojej wsł*, MDK Kolbuszowa 2017, s. 210-211.

¹¹ Nazwisko najczęściej występujące w Ostrowach Tuszowskich.

Przychodzi łon do mnie
Puka do łokienka
Łotwórz, łotwórz moja miła
Tyś moja mileńka
Łotwórz, łotwórz moja miła
Tyś moja mileńka

Chłopak:

Takeśmy śpiwały,
Dzionek za dzionkiem leciół
Dziewczna płakała, za Jasiem tęskniąc,
Listy przysyłał, a w listach dulary,
To się łojciec z matką
Nad Kaśką ulitowały,
I poseał Rzesutek stary.
Poseał niespysny,
Aż się dziewczę docekało.

Chłopok: Dzisiaj cwortek to i wsystko pasuje. Zaprosomy na wesele.
A wy z namy śpiwojta!

Wszyscy wychodzą na środek i śpiewają lasowiackie piosenki i przyśpiwki¹².

Kaśka (śpiewa): W moim łogródecku rośnie różycka
Napój mi Maniusiu mego kunicka
Nie chcę nie napoję bo się kunia boję
Bo się kunia boję bom jesce młoda,

Nie chce nie napoji bo się kunia boi
Bo się kunia boi bo jesce młoda
Nie chce nie napoi bo się kunia boi
Bo się kunia boi bo jesce młoda

Wszyscy: Jechoł chłop gościńcem koło mu skrzypiało
Bo się chłopu wozu smarować nie chciało
przejżdżo se przez wieś ludzie wylatujō
Komu tak wóz skrzypi że wszystkie psy wyjo

Ujechoł daleko i staną na polu
bo wóz skrzypioł piszczoł aż mu sie zapolył
konie powyprzęgoł po głowie się dropie
Wozuś nie smarował cōz mosz teraz chłopie

¹² Zaczerpnięte z twórczości KGW Cmolasa i KGW Ostrowy Baranowskie.

Legnął se na rowie wrony go obsiadły
zanim się łobudził wilki konie zjadły

Staro baba (śpiewa): Ło laboga, nie wytrzymom
Wszystkie mają, a jo ni mom
Wszystkie majo po chłopoku
A ja ni mom tego roku
Wszystkie majo po chłopoku
A jo ni mom tego roku!

Chłopy z Łostrów: Przez łostrowskie pole
Przeleciała wrona
Na takie śpiwanie
Podniosła łogona.

Wszyscy (śpiewają): W lesie na lescynie siedzi kukulecka
I małej ptasynie patrzy do gniazdecka
Patrzy do gniazdecka i zacyno kukać
Nie bedzie innego już gniazdecka sukać

Tu cisa wokoło i słońceko świeci
zniose tu jojecko bede miała dzieci
Tak sie rozgościła w gnieździe kukulecka
I w niedługim czasie znieśla dwa jojecka

A mała ptasyna przyleciała sobie
Gniazdecko zajęte co jo teroz zrobie
Siadła na jojeckach dołożyła swoje
Co się tu wylęgnie wsystko będzie moje

Saro kukulecka tako mądro była
Że swoje jojecka innym podrzuciła
Fruwała po lesie wesoło kukała
Bo już z pisklętami kłopotu ni miała
Dzieucha i chłopok (życzenia na zakończenie):
Kochane ludziska – nie narzekojmy!

Ciesmy się i uśmiechojmy
A kiedy nas smutek nawiedzi
Sprowadźmy we wsi zapowiedzi
Zdrowia i szczęścia wom życymy
Łod chłopoka i dziewczyny!

Dodatek: na dalszą część biesiady – piosenki bardziej znane, śpiewane przez starszych i młodszych Lesioków¹³:

Lasowiak

Łoj nie widać, łoj nie słyhać mego lasowiacka,
Pewnie łon tam za góręczką poprawia chodacka.

Łoj spiesymy, łoj spiesymy chłopaki na lewo,
Jak zabraknie nam obcasa, to tupniem cholewą.

Teroz Maryś, teraz Maryś potańcujem sobie,
Jak mi kupis snur koral, dam buziaka tobie.

Sła dziewczyna koło młyna

Sła dziewczyna koło młyna robić jej się nie chce
I spogląda na słońcecko cy wysoko jescze?
I spogląda na słońcecko cy wysoko jescze?

Jak wysoko, tak daleko chwała Panu Bogu
Wzięła sobie poduseckę posła do łogrodu.
Wzięła sobie poduseckę posła do łogrodu.

Tam w łogrodzie przy jagodzie trzy wianki uwiła
Jeden sobie, drugi tobie, trzeci powiesiła.
Jeden sobie, drugi tobie, trzeci powiesiła.

Powiesiła, powiesiła w sieni nade drzwiami
Gdy to mamcia zobaczyła zalała się łzamy.
Gdy to mamcia zobaczyła zalała się łzamy.

Zachodzi słońcecko

Zachodzi słońcecko
Za las kalinowy
Drobny descyk pada
Drobny descyk pada
Na sadek wiśniowy
Na sadek wiśniowy
I na rozmaryjon
Powiedz mi dziewczyno
Powiedz mi dziewczyno
Kiedy będziesz moją

¹³ Archiwum własne.

Powiedz mi Kasieńko
Powiedz mi na razie
Niech moje koniki
Niech moje koniki
Nie stoją na mrozie

Bo moje koniki
Talary kosztują
Jak jadę do ciebie
Jak jadę do ciebie
Podkówki się psują

Z tamtej strony Wisły

Z tamtej strony Wisły cyganecka tonie
Gdybym miał łódeckę popłynąłbym do niej,
Gdybym miał łódeckę popłynąłbym do niej.

Ło ho, ho, ale fajnie, ale fajnie, ale fajnie
Ło ho ho, ale fajnie, ale fajnie tutaj jest!

Nie mom jo łódecki, ani wiosętecka
Utonie, utonie moja cyganecka,
Utonie, utonie moja cyganecka.
Ło ho, ho, ale fajnie, ale fajnie, ale fajnie
Ło ho ho, ale fajnie, ale fajnie tutaj jest!

Popłynąłbym do niej przez te wielkie fale
Nurt wody ją zabroł, nie ujrzę jej wcale,
Nurt wody ją zabroł, nie ujrzę jej wcale.
Ło ho, ho, ale fajnie, ale fajnie, ale fajnie
Ło ho ho, ale fajnie, ale fajnie tutaj jest!

Z tamtej strony Wisły kukułeczka kuka
Chodzi stary cygan, cyganecki suka,
Chodzi stary cygan, cyganecki suka.

Ło ho, ho, ale fajnie, ale fajnie, ale fajnie
Ło ho ho, ale fajnie, ale fajnie tutaj jest!

Magdalena Szpyt jest nauczycielem historii w Szkole Podstawowej im. Marszałka Józefa Piłsudskiego w Ostrowach Tuszowskich.